

7226 SAYILI KANUN GEÇİCİ MADDE 1'İN ÇEK İBRAZ SÜRELERİNE ETKİSİ

Sinan SARIKAYA*
Merve SARIKAYA**

Öz

İki yüzden fazla ülkede milyonlarca vaka ve can kaybına neden olan koronavirüs (COVID-19) pandemisinin, 11.3.2020 tarihi ile ülkemizde de görülmesinin akabinde salgını kontrol altına almak amacıyla hayatın pek çok alanında olduğu gibi yargı alanında da yeni düzenlemeler süratle hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda 25.3.2020 tarihinde kabul edilen 7226 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” Geçici Madde 1, yargı alanında hak kayıplarının önlenmesi için bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm sürelerin 30.4.2020 tarihine kadar duracağını hükme bağlamaktadır. Bu çalışmada 7226 sayılı Kanun’la getirilen sürelerin durmasına ilişkin düzenlemenin çekte ibraz sürelerine uygulanıp uygulanmayacağı ile koronavirüs pandemisinin TTK 811 dolayısıyla mücbir sebep teşkil edip etmeyeceği hususları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çek, koronavirüs, ibraz süresi, mücbir sebep, ihbar yükümü

THE EFFECT OF PROVISIONAL ARTICLE 1 OF THE CODE NO 7226 ON THE CHECK SUBMISSION PERIODS

Abstract

After the first case of coronavirus pandemic affecting over 200 countries and causes millions of cases and deaths all over the World, has been detected in Turkey in 11 March 2020, plenty of judiciary implementations carried out immediately in order to control the epidemic. In this manner, provisional Article 1 of Code No 7226 that aims to prevent forfeiture, stipulates that all periods regarding originate, exercise or expiration of a right shall suspend until the date of 30 April 2020. In this study, If Code No 7226 can be applied to submission periods of cheque and coronavirus pandemic has a characteristics of a force majeure, according to Art. 811 of Turkish Commercial Code will be examined.

Keywords: Cheque, Coronavirus, Submission Period, Force Majeure, Obligation of Notification

* Dr., Marmara Üniv. Hukuk Fakültesi/ İSTANBUL
e-posta: sinan.sarikaya@marmara.edu.tr **Orcid ID:** 0000-0003-0895-0169

** Arş. Gör., Marmara Üniv. Hukuk Fakültesi/ İSTANBUL
e-posta: merve.tugsavul@marmara.edu.tr **Orcid ID:** 0000-0002-5796-2468
DOI : 10.34246/ahbvuhfd.871078

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 18/06/2020

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 15/01/2021

I. GİRİŞ

Tüm dünyayı etkisi altına alan yeni tip koronavirüs (COVID-19) salgınının Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmesini¹ ve ülkemizde de bu hastalığa bağlı olarak ilk vakanın ortaya çıkmasını takiben hukuk alanında meydana gelebilecek olumsuz neticeleri önlemek ve gidermek amacıyla bazı hukuki tedbirler alınmaya başlanmıştır. 7226 sayılı Kanun² da bu düzenlemelerin başını çekmektedir. Anılan Kanun'un Geçici 1. Maddesi ("gm") yargı alanında hak kayıplarının önlenmesi amacıyla hükümde örnek kabilinden sayılan birtakım süreler başta olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı ve sona ermesine ilişkin tüm sürelerin 13.3.2020 (bu tarih dâhil) tarihinden, 30.4.2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar duracağını, salgının devamı halinde bu sürenin Cumhurbaşkanınca bir kez uzatılabileceğini hükme bağlamaktadır. Nitekim bu yetki doğrultusunda anılan süre Cumhurbaşkanlığı kararı ile 15.6.2020 (bu tarih dahil) tarihine kadar uzatılmıştır³.

Yapılan düzenleme ile ticari hayatta en çok kullanılan kambiyo senedi olan çeklere ilişkin hukuki belirsizlikler baş göstermiştir. Bunlardan en önemlisi çekte ibraz sürelerinin 7226 sayılı Kanun gm 1'in kapsamında olup olmadığı sorunudur. Çek yalnızca muhatap banka yahut takas odasına kanunda belirlenen süreler içerisinde ibraz ile ödenebileceğinden, 7226 sayılı Kanun gm 1'de (ve daha sonra Cumhurbaşkanlığı kararında) belirtilen tarih aralığında çekin ibrazının mümkün olup olmadığı, böylece başvuru hakkının kullanımı, çekten cayma ve karşılıksız çek suçunun mevcudiyeti gibi hukuki ve cezai sonuçların ortaya çıkıp çıkmadığı sorularının cevabı da varılacak sonuca göre şekillenecektir. Diğer yandan salgının kategorik olarak bir mücbir sebep teşkil edip etmediği, mücbir sebebin varlığına bağlı olarak ibraz sürelerinin uzayıp uzamayacağı da cevaplanması gereken bir başka soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızda ilk olarak ibraz, hukuki niteliği ve çekte ibraz sürelerine ilişkin açıklamalarımızı takiben çek ibrazına ilişkin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK") ve 5941 sayılı Çek Kanunu'nun ("ÇekK") benimsemiş

¹ Bkz WHO Director-General's opening remarks at the Mission briefing on COVID-19 - 12 March 2020, <<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-mission-briefing-on-covid-19---12-march-2020>> Erişim Tarihi 10.06.2020.

² Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası 7226, Kabul Tarihi 25.3.2020, RG 26.3.2020/31080 (Mükerrer).

³ Yargı Alanındaki Hak Kayıplarının Önlenmesi Amacıyla Getirilen Durma Süresinin Uzatılmasına Dair Karar, Karar Numarası 2480, Kabul Tarihi 29.4.2020, RG 30.04.2020/31114.

olduğu hukuki düzen ele alınacak, akabinde 7226 sayılı Kanunun çekte ibraz sürelerine uygulanıp uygulanmayacağı hususu doktrindeki görüşler ışığında değerlendirilecektir. İkinci olarak ise koronavirüs (COVİD-19) salgının kategorik olarak bir mücbir sebep teşkil edip etmediği yahut hangi durumlarda mücbir sebep sayılabileceği tartışılarak çek hamilleri bakımından TTK 811'in tatbik kabiliyeti irdelenecektir.

II. ÇEKTE İBRAZIN HUKUKİ NİTELİĞİ VE İBRAZ SÜRELERİ

A. İbraz ve Hukuki Niteliği

Kıymetli evrak hukuku sıkı sıkıya şekle tabi bir hukuk dalıdır⁴. Buna bağlı olarak kıymetli evrakta mündemiç olan hakkın ileri sürülmesi için şekli kuralların varlığı zaruridir. Bu kurallardan bir tanesi de kıymetli evrakın içerdiği hakkın yalnızca senedin aslının ibrazı ile talep edilebilmesidir⁵. Bu husus TTK'nın çeşitli maddelerinde tekrar edilmektedir. Örneğin kıymetli evrakın tanımını yapan TTK 645 kıymetli evrakı içerdiği hak senetten ayrı ileri sürülemeyen ve devredilemeyen senetler olarak tanımlamakta, TTK 646/1, kıymetli evrakın borçlusunun ancak senedin teslimi⁶ karşılığında ödemeye yükümlü bulunduğunu hükme bağlamaktadır. Diğer bir anlatımla senedin aslının ibraz edilmediği hallerde senet borçlusu borcunu ödemediği imtina imkânını haizdir. Çünkü çift taraflı ibraz kaydı gereği hamil hakkını ancak senedin ibrazı ile talep edebilirken, senet borçlusu da meşru alacaklıyı

⁴ Kıymetli evrakın sıkı sıkıya şekle bağlılığı hakkında detaylı bilgi için bkz. Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku III Ticari Senetler Kambyo Senetleri, 4. Baskı, Sevinç Matbaası, 1970, s. 54; Naci Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Nobel, 1999, s. 88; Oğuz İmregün, Kıymetli Evrak Hukuku, Filiz Kitabevi, 2007, s. 8; Fırat Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 1997, s. 338; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları 6728 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanununun Yorumu ile, 22. Baskı, Vedat Kitabevi, 2018, N. 28; Hasan Pulaşlı, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019, N. 24; Mehmet Bahtiyar, Kıymetli Evrak Hukuku, 17. Baskı, Beta Yayınları, 2019, s. 10.

⁵ Kıymetli evrakın zıyayı halinde iptal davası açılarak alınacak mahkeme ilamının ibrazı, senette mündemiç olan hakkın ancak senedin aslının ibrazı ile elde edilebileceği kuralının istisnasını teşkil eder, Karayalçın, s. 13; Öztan, s. 274; Pulaşlı, N 3; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsün Nomer Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, 12. Baskı, Vedat Kitabevi, 2019, s.196; Abuzer Kendigelen ve İsmail Kırcı, Kıymetli Evrak Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 2019, N. 125; Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 37.

⁶ Buradaki teslimin ibraz olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. Poroy ve Tekinalp, N. 69; Kınacıoğlu, s. 18.

ancak senedin ibrazı karşılığında tespit edip, borcunu ifa edebilir⁷. Bu tespit olmadan yapılacak ifa kötü bir ifa olup, borçlunun borcundan kurtulamaması sonucunu doğurur⁸.

Ödemeyi talep dışında kıymetli evrakın içerdiği hakkın devri, senetle borç altına giren kimseler için aval verilmesi, poliçede kabul, ödenmeme (poliçede kabul edilmeme) hallerinde başvuru hakkının kullanılması gibi hukuki işlemlerin tümünde kural olarak senedin ibrazı gereklidir⁹.

Çek bir kıymetli evrak, bir kambiyo senedi olduğundan ibraz bakımından yukarıda yaptığımız açıklamalar çek bakımından da geçerlidir. Çek de bir ibraz senedir ve muhataptan ödeme talep edilebilmesi çekin kanun koyucunun belirlemiş olduğu süreler içerisinde ibraz edilmesine bağlıdır¹⁰. Bu ibraz muhatap bankanın bir şubesine yapılabilir, takas odasına ibraz da ödeme için ibraz yerine geçer (TTK 798). İbraz aslında bir külfet niteliğinde olup çeki süresi içerisinde ibraz etmeyen hamil kendisine tanınan hukuki imkânlardan örneğin başvuru hakkından yoksun kalır¹¹.

7226 sayılı Kanun gm 1 uyarınca çekte ibraz sürelerinin ilgili düzenleme kapsamında olup olmadığının belirlenmesi bakımından çekin ibrazına ilişkin hukukumuzda benimsenin sistemin tespiti önem arz etmektedir. Bu sebeple aşağıda çekin ibrazı ve ödeme anına ilişkin TTK ve ÇekK'nın ilgili maddeleri 7226 sayılı Kanun gm 1 düzenlemeleri ile birlikte değerlendirilecektir.

B. TTK ve ÇekK Uyarınca Çekin İbrazı ve İbraz Süreleri

Çekte ibraz süreleri poliçe ve bonodaki ibraz sürelerinden farklıdır. Poliçe ve bonoda dört tür vade mevcuttur. Bunlardan belirli bir günde yahut düzenlenme gününden belirli bir süre sonra ödenecek olan poliçe ve bonolarda ibrazın ödeme günü ve ödeme gününü takip eden iki iş günü içerisinde yapılması gerekir. Görüldüğünde ve görüldükten belli süre sonra ödenecek poliçe ve bonolarda ise ibraz süresi düzenlenme tarihinden itibaren bir yıldır

⁷ Hayri Bozgeyik, Poliçede Müracaat Hakkı, Seçkin Kitabevi, 2003, s. 87-89.

⁸ Nama yazılı kıymetli evrak bakımından bu sonuç TTK 655 ile teyit edilmektedir.

⁹ Çekte kısmi ödeme yapılması halinde çekin aslı bankada muhafaza edilip hamile çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi verilir. ÇekK 3/6 uyarınca hamil çekin aslı yerine bu belge ile başvurma hakkını kullanabilir, kambiyo senetlerine mahsus yolla takip yapabilir.

¹⁰ Abuzer Kendigelen, Çek Hukuku, 5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 270; Öztan, s. 1152.

¹¹ Öztan, s. 1152.

(TTK 704). Bu süre düzenleyen tarafından uzatılabilir yahut kısaltılabilir, cirantaların ise yalnızca süreyi kısaltma yetkisi söz konusudur. İbranın bu süreler içerisinde yapılmaması hamilin başvuru hakkını kaybetmesine sebep olur.

Çekte ise vade bulunmamaktadır, çek görüldüğünde ödenir (TTK 795). Çeke vade konması çeki geçersiz hale getirmez, bu kayıt yazılmamış sayılır. Çekte vade olmaması dolayısıyla çek, poliçe ve bonodan farklı olarak kredi amacı taşımaz, yalnızca bir ödeme aracıdır¹². Ödeme aracı niteliği sebebiyle kanun koyucu çekte kısa ibraz süreleri belirlemeyi tercih etmiştir. İbraya bağlanan hukuki sonuçların meydana gelebilmesi için hamilin çeki süresinde bankaya yahut takas odasına ibrazı gerekir¹³.

TTK 796 çekte üç tür ibraz süresini düzenlemektedir. Buna göre çekin düzenlendiği yerde ödenecekse on gün, düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibrazı gereklidir. Ödeneceği ülkeden başka bir ülkede düzenlenen çek ise düzenlenme yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir ay, aynı kıtalarda ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. Kanun koyucunun ayrı kıtalar ile ne kastettiği TTK 796/2’de açıklığa kavuşturulmuş ve bir Avrupa ülkesinde düzenlenip de Akdeniz’e sahili bulunan bir ülkede ödenecek olan ve aynı şekilde Akdeniz’e sahili olan bir ülkede düzenlenip bir Avrupa ülkesinde ödenmesi gereken çeklerin aynı kıtada düzenlenmiş sayılacağı hükme bağlanmaktadır. Görüldüğü üzere ibraz sürelerinin tespiti, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenlenme ve ödeme yerlerine bakılarak yapılmaktadır. Çekin muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edilebilmesi imkânı olduğundan ibraz, üzerine çek çekilen bankanın başka bir şubesine yapılabilirse de fiilen bu ibrazın nerede yapıldığı ibraz sürelerinin tespiti bakımından önem arz etmeyecek, çekin üzerinde yazılı olan düzenlenme ve ödeme yerleri esas alınacaktır¹⁴.

¹² Çekin bir ödeme aracı olduğu yönünde bkz. Reisoğlu, s. 39. Çekin ödeme dışında örneğin teminat için verildiğini iddia eden bunu ispatla mükelleftir, zira karine çekin ödeme amacıyla verildiğidir, Kendigelen, s. 47; Nurkut İnan, “İstirdat Davasında İsbat Yükü Çekin İktisadi Niteliği”, 1969, 5(1), BATİDER, s. 88 vd.

¹³ Öztan, s. 1167.

¹⁴ Yer kavramının il sınırları olduğu yönünde bkz. Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 150; Kendigelen ve Kırca, N. 711; Şafak Narbay, “Çekte İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan Yer Kavramına De Lege Lata ve De Lege Ferenda Çözüm Önerileri” Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan C. 1, Beta, 2003, s. 202. Yer kavramı ile kastedilenin ilçe sınırları olduğu yönünde Öztan, s. 1168. Çekin muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edilebilme imkânına binaen Türkiye sınırları içerisinde *de lege ferenda* yalnızca on günlük ibraz süresinin benimsenmesi gerektiği yönünde bkz. Kendigelen, s. 284; Ülgen, Helvacı,

Kanun koyucu çekin kredi amacıyla kullanılmasını arzu etmediğinden kısa ibraz süreleri belirlemiş olsa da¹⁵ TTK'da, çekin üzerine yazılan düzenlenme tarihinin fiili gerçekliği yansıtması gibi bir zorunluluğa yer verilmemiştir¹⁶. Bu nedenle uygulamada çekin üzerine ileri düzenlenme tarihi yazılmak suretiyle kredi amacıyla kullanılması ve adeta çekte vade yaratılması söz konusu olmaktadır¹⁷. Bu şekilde düzenlenen çeklerin piyasada önemli yer tutması üzerine ileri düzenlenme tarihi ile çekte adeta vade yaratan uygulama, ÇekK ile cezai yönden kabul görmüş, karşılıksız kalan bir çeke dayalı olarak hukuki takip yapılabilmesi bakımından fiili ibraz tarihi dikkate alınırken, cezai sonuçlar bakımından ileri düzenlenme tarihine itibar edilmiştir¹⁸. 2009 yılında ise cezai sorumluluğun yanı sıra hukuki sorumluluk bakımından da çekin üzerinde yazılı ileri düzenlenme tarihinin dikkate alınacağını hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme ile kanun koyucu ilk olarak 31.12.2011, daha sonra 31.12.2017 ve 31.12.2020 ve en nihayetinde 31.12.2021 tarihine kadar üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz olacağına ilişkin düzenleme yapma yoluna gitmiştir (ÇekK gm 3/5). Böylece 31.12.2021 tarihine kadar ÇekK gm 3/5 hükmü uyarınca ileri düzenlenme tarihli bir çekle muhatap bankaya başvuran hamilin ibrazı geçerli olmayacak, bu halde banka ödeme yapmayacağı gibi ödememe dolayısıyla hamilin hukuki ve cezai takip yapılması da mümkün olmayacaktır.

31.12.2021 sonrasındaki durum ise ÇekK 3/8 çerçevesinde şekillenecektir. Buna göre anılan tarihten sonra üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce bankaya ibraz edilen çekin karşılığı varsa ödenecek; fakat karşılığın olmaması durumunda hukuki takip yapılabilmesi ancak üzerinde yazılı düzenlenme tarihine göre belirlenecek olan sürede muhataba ibraz edilmesi halinde mümkün olacaktır.

İbraz sürelerinin önemi, çek ilişkisinin bütün taraflarının hukuki alanlarında doğan sonuçlarda kendisini göstermektedir. Bir kere ibraz süresinin geçirilmesinin en önemli sonuçlarından biri hamilin (düzenleyene karşı TTK 732 dolayısıyla sebepsiz zenginleşme talebi saklı kalmak kaydıyla) tüm çek

Kaya ve Nomer Ertan, s. 324.

¹⁵ Her ne kadar protesto ibraz süreleri içerisinde çekilmeli ise de çekin son gün ibrazı halinde izleyen iş gününde protesto çekilmesi de mümkündür (TTK 809/2).

¹⁶ Kendigelen, s. 262; Reisoğlu, s. 144.

¹⁷ Reisoğlu, s. 145.

¹⁸ ÇekK'daki değişim süreci hakkında detaylı bilgi için bkz. Kendigelen, s. 265 vd; Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan, s. 320-321.

borçlularına karşı kambiyo hukuku kaynaklı başvurma hakkını kaybetmesidir. İkinci olarak düzenleyenin cayma beyanı ancak ibraz süresinin bitiminden sonra sonuç doğurur. Muhatabın karşılıksızdır işlemi ancak ibraz süresi içerisinde yapılabilir, bunun sonucu olarak çeke ilişkin cezai yaptırımlar ibraz süresinin geçirilmesi halinde uygulanamaz. Ayrıca çek üzerinde bloke kaydı varsa bu kayıt ibraz süresinin kaçırılması ile hükmünü yitirir. İbraz süresinden sonra yapılan ciro ise yalnız alacağın temlik hükmüne tabi olur¹⁹.

C. 7226 Sayılı Kanun gm 1'in Çekin İbrazına Etkisi

İbraz sürelerinin önemi karşısında 7226 sayılı Kanun ile getirilen düzenleme sonrası çekte ibraz sürelerinin akıbeti hakkında doğru bir tespit yapılması zaruridir. Doktrinde, 7226 sayılı Kanunun ibraz sürelerine etkisi üç görüş ekseninde toplanmaktadır.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla çekteki ibraz sürelerinin 7226 sayılı Kanun gm 1 ile duracağı öngörülen sürelerden olduğu doktrinde ilk kez *Paslı* tarafından ileri sürülmüştür. Yazar hükümde her ne kadar yargı alanındaki oluşacak hak kayıplarının önlenmesi ibaresi ile yargılamaya yani usul hukukuna ilişkin sürelerin kastedilmiş olduğu iddiasında bulunulabilirse de hükümde örnek kabilinden sayılan hak düşürücü süreler ve akabinde bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm sürelerin zikredilmiş olmasının yalnızca usul hukuku ile ilgili sürelerin değil, maddi hukukta karşılığı olan diğer sürelerin de kapsam dahilinde olduğunu gösterdiğini kaydetmektedir²⁰.

7226 sayılı Kanun gm 1'in belirlediği dönemde çeklerin bankalara ibrazının mümkün olup olmadığı hususuna da değinen yazar sorunu, TTK 796, ÇekK 3/8 ve ÇekK gm 3/5 hükümlerini birlikte yorumlayarak sonuca kavuşturmuştur. Buna göre, çekte vade bulunmamakta ve kanun koyucu tarafından kısa ibraz süreleri öngörülmekte; TTK ile çekin görüldüğünde ödeneceği kuralı kabul edilmektedir. Oysa ÇekK ile bu kabulden vazgeçilmekte, 31.12.2021 tarihine kadar üzerinde yazılı ileri düzenleme tarihinden önce çekin bankaya ibrazı

¹⁹ Öztan, s. 1168- 1176; Poroy ve Tekinalp, N. 445; Kendigelen, s. 290; Kendigelen ve Kırca, s. 307; Bozgeyik, s. 88. İbraz süresinin geçirilmesi ile çekin kambiyo senedi vasfını yitirdiği yönünde bkz. Ülgen, Helvacı, Kaya ve Nomer Ertan, s. 325.

²⁰ Ali Paslı, 'COVID-19 Salgınının Çek Hukukuna Etkisi: Güncel Koşullar Süreken Çek İbrazı Mümkün Müdür?' (Ticaret Kanunu.Net, 31.3.2020) <<http://www.ticaretkanunu.net/ali-pasli-covid-19-salgininin-cek-hukukuna-etkisi-guncel-kosullar-surerken-cek-ibrazimunkun-mudur/>> Erişim Tarihi 31.5.2020. Aynı yönde bkz. Adnan Deynekli, '7226 Sayılı Kanunla Yapılan Düzenlemenin Sürelere Etkisi Yönünden Değerlendirme' (e-uyar.com, 1.4.2020) <<https://app.e-uyar.com/blog/index/478d6362-2806-49be-a6c2-89976b382794>>

geçersiz kabul edilerek, kanun koyucu tarafından taraflar arasındaki vade anlaşmasına geçerlilik tanınmakta; TTK'nın çekin görüldüğünde ödeneceği kuralı adeta askıya alınmaktadır. Öyleyse düzenlenmesi ve lehtara teslimi çekin ödenmesi için yeterli olmayıp, üzerinde yazılı olan düzenlenme tarihine göre kanunen belirlenecek olan sürelerde ibraz edilmesi de gerekmektedir²¹. Bu süreler gelmeden çekin ödenmeme zorunluluğu bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile ibraz süreleri hem çekin ödenebileceği hem de çekin usulüne uygun olarak ibraz edilebileceği anı gösterir. İşte bu nedenledir ki yasal ibraz sürelerini durdurduğu kabul edilen 7226 sayılı Kanun gm 1 ile ÇekK gm 3/5'e paralel olarak çekin ödenmek üzere ibrazı da mümkün olmamalıdır. Son tahlilde 7226 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde, henüz başlamamış yahut başlamış olan ibraz süreleri 15.6.2020 tarihine kadar duracak, bu dönemde çeklerin bankalara ibrazı da mümkün olmayacaktır ve bankalar hiçbir işlem yapmaksızın çeki hamile iade edeceklerdir²². Eğer bu süreçte bankalar çeklere herhangi bir işlem örneğin karşılıksızdır işlemi yaparlarsa bu işlemlerin tümü sorun teşkil edecektir zira geçerli bir ibraz, karşılıksızdır işlemi yapılabildiğinin bir ön koşuludur²³.

İlk görüşe 7226 sayılı Kanun gm 1 hükmünün amacından hareketle karşı çıkmaktadır²⁴. Buna göre hüküm “Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi

[>] Erişim Tarihi 31.5.2020; Mehmet Bahtiyar, “Küresel Salgının Ülkemizde Ticaret Hukukuna İlişkin Bazı Etkileri”, 2020, I(1), Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Pencere Dergisi, s. 54, 56.

²¹ Ali Paslı, ‘Ek Açıklama: Çeklerin Pandemi Süresince İbrazının Devamına İlişkin Güncel Uygulamanın Eleştirisi’ (Ticaret Kanunu.Net, 6.4.2020) <<http://www.ticaretkanunu.net/ali-pasli-ceklerin-pandemi-suresince-ibrazinin-devamina-iliskin-guncel-uygulamanin-elestirisi/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

²² Paslı, (n 21). İbraz yasağına ilişkin aynı yönde bkz. Bahtiyar, Salgın, s. 56.

²³ Paslı, (n 21).

²⁴ Alihan Aydın, ‘COVID-19 Salgını ve 7226 Sayılı Kanunun Geçici 1. Maddesi Çekten Kaynaklanan Hukuki Sorumluluğun Şartlarını Değiştirmiş midir?’ (Lexpera Blog, 27.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/covid-19-salgini-ve-7226-sayili-kanunun-gecici-1-maddesi-ckten-kaynaklanan-hukuki-sorumlulugun-sartlarini-degistirmis-midir/#fnref4>> Erişim Tarihi 31.5.2020. 7226 sayılı Kanun gm 1'in usul hukuku süreleri ile mi sınırlı uygulanacağı hakkında görüş beyan etmeksizin aynı yönde bkz. H. Ali Dural, ‘COVID-19 Salgını Nedeniyle Yürürlüğe Giren 7226 Sayılı Kanun'un Geçici 1. Maddesinin Çek Açısından Sonuçları’ (Lexpera Blog, 9.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/covid-19-salgini-nedeniyle-7226-sayili-kanunun-cek-acisinden-sonuclari/>> Erişim Tarihi 31.5.2020; Sinan Sarıkaya, ‘7226 Sayılı Kanun'un Geçici 1. Maddesinin Çeklerin İbrazi ve Karşılıksız Çek Suçuna Etkisi’ (Lexpera Blog, 2.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/7226-sayili-kanunun-ceklerin-ibrazi-ve-karsiliksiz-cek-sucuna-etkisi/#fnref10>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

amacıyla” sevk edilmiştir. Hükümde her ne kadar maddi hukuka ilişkin süreler de zikredilmekte ise de esasen bu kanunun yürürlüğe konmasındaki amaç, hak sahiplerinin pandemi ortamında mahkemelere başvurmaktan çekinmeleri veya sokağa çıkma yasakları sebebiyle bunu fiilen gerçekleştirememeleri gibi sebeplerle oluşacak hak kayıplarının önüne geçilmesi olduğundan, düzenleme usul hukukuna ilişkin sürelerle işaret etmektedir. Son tahlilde çekte ibraz süreleri 7226 sayılı Kanun gm 1 ile uzayan sürelerden olmayıp bu süreler dahilinde çekin muhatap bankaya ibrazı mümkün olmalıdır.

Bu görüşün savunucularından olan *Aydın*'a göre, 7226 sayılı Kanun gm 1'de hak düşürücü sürelerden bahsedilmesi çekte ibraz sürelerinin de saf hak düşürücü sürelerden olması²⁵, ibraz sürelerinin de uzayacağı şeklinde yorumlanamaz. Hükümde ifade edilmek istenen hak düşürücü süreler adli yollara başvurulmak suretiyle kullanılabilir bazı hakların tâbi tutulduğu hak düşürücü sürelerdir. Buna örnek olarak anonim şirket genel kurul kararlarının iptali için öngörülen üç aylık hak düşürücü süreyi gösteren yazar, 7226 sayılı Kanun gm 1 ile sağlanan bu şekilde adli mercilere intikal edilerek çözülebilecek hukuki problemlerin, pandemi nedeniyle çözülememesi riskinin bertaraf edilmesi olduğunu belirtmektedir. Öte yandan yazar, çekin ibraz süresinin uzadığını kabulün maddi hukuktaki diğer tüm sürelerin de 7226 sayılı Kanun gm 1 kapsamına girdiğinin kabulünü gerektirdiğini; oysa ki bu yorum tarzının kanun koyucunun amacına ters düşeceğini; aksi halde yalnızca çekte ibraz sürelerinin uzadığını kabul etmenin çek uygulamasına yapılan bir iltimas niteliği taşıyacağını ki bunun haklı bir gerekçesinin bulunmadığını kaydetmektedir²⁶.

7226 sayılı Kanun'un yürürlüğü ile 13.3.2020 tarihinden (bu tarih dâhil), 15.06.2020 tarihine kadar çek ibrazının mümkün olup olmadığına ilişkin tartışmada öne sürülen üçüncü bir görüşe göre, çekte ibraz süreleri duracaktır. Ancak çekin ibrazını yasaklayan herhangi bir düzenleme söz konusu olmadığından bu süre zarfında çeki ibraz etme olanağı bulan hamiller isterlerse çeki bankaya ibraz ederek ödeme talebinde bulunabilecek, bu imkânın bulunmaması halinde ise kanun koyucunun amacı bu süreçte hak kayıplarını önlemek olduğundan 7226 sayılı Kanun gm 1 ile öngörülen uzamış

²⁵ İbraz sürelerinin hak düşürücü sürelerden olduğu hakkında bkz. Öztan, s. 1167; Kendigelen, s. 289; Kendigelen ve Kırca, s. 310.

²⁶ Aydın (n 24).

süre içerisinde de çekin bankaya ibrazı mümkün olacaktır²⁷.

D. Değerlendirme ve Görüşümüz

7226 sayılı Kanun gm 1 COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesi amacıyla; dava açma, icra takibi başlatma, başvuru, şikâyet, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz ve zamanaşımı süreleri, hak düşürücü süreler ve zorunlu idari başvuru süreleri de dâhil olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm sürelerin 13/3/2020 (bu tarih dâhil) tarihinden itibaren 30/4/2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar duracağını hükme bağlamaktadır. Duran süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden itibaren işlemeye başlayacak; durma süresinin başladığı tarih itibarıyla, bitimine on beş gün ve daha az kalmış olan süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere on beş gün uzamış sayılacaktır.

Hükmü salt lafzi olarak ele aldığımızda ibraz süreleri ve hak düşürücü sürelerin açıkça zikredilmesinden hareketle çekte ibraz sürelerinin de hükmün kapsamında olacağı sonucuna varılmaktadır, zira ibraz sürelerinin hak düşürücü süre olduğunda tereddüt yoktur²⁸. Buna karşılık lafzi yorum, hukuk kuralının olaya uygulanmasında dikkate alınacak tek ölçüt değildir. Nitekim 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (“TMK”) 1’in veciz ifadesiyle “*kanun, sözüyle ve özüyle deendiği bütün konularda uygulanır*”. Anılan hüküm tüm özel hukuk ve kamu hukuku alanında bir normun somut olaya hakim tarafından ne şekilde uygulanacağını gösteren bir kılavuz niteliğindedir. Kanunun sözü (lafzı) ile özü (amacı) arasında uygulama bakımından bir öncelik sonralık sırası bulunmamakta, sözün çok açık olması nedeniyle amacının araştırılmaması söz konusu olmamaktadır. Dolayısıyla bir hukuk normunun sözü ile özü ancak

²⁷ Erol Ulusoy, ‘Koronavirüs salgını çeki nasıl etkiler?’ (TicaretKanunu.Net, 5.4.2020) <<http://www.ticaretkanunu.net/erol-ulusoy-koronavirus-salgini-ceki-nasil-etkiler>> Erişim Tarihi 31.5.2020. Anılan süreçte ibraz yasağını kabul etmemekle birlikte ibraz sürelerinin 7226 sayılı Kanun gm 1 ile durduğu yönünde bkz. Gökmen Gündoğdu ve Barış Cantürk, “Koronavirüs Salgının (Covid 19) Çekin İbrazı ve Ödenmesine Etkisi”, 2020, 18(209), Legal Hukuk Dergisi, s. 2096. *Dural* ise anılan süreçte ibraz yasağı bulunduğunu belirten görüşü eleştirmesine rağmen, çekteki ibraz sürelerinin de 7226 sayılı Kanun gm 1 kapsamına girdiğini ifade etmesi nedeniyle her iki zaman diliminde de çeklerin ibrazını geçerli kabul ettiğine yönelik izlenim uyandırmaktadır, *Dural* (n 24).

²⁸ Kendigelen, s. 289. Hak düşürücü sürelerden bahsedilmesi nedeniyle hükmün maddi hukuka ilişkin sürelerde de uygulama alanı bulacağı savını eleştiren *Aydın*, hükümde kastedilen hak düşürücü süreler ile adli yollara başvurularak kullanılabilecek bazı haklara ilişkin hak düşürücü sürelerden bahsedilmiş olduğunu ifade etmektedir, *Aydın* (n 24).

uyum içerisinde ise somut olayda tatbiki mümkündür²⁹.

Kanunda somut bir uyuşmazlığın çözümüne dair bir hüküm mevcut olmakla birlikte bu hükmün uygulanması her zaman adaletli sonuç vermeyebilir. Diğer bir anlatımla hükmün lafzen uyuşmazlığa uygulanabilir olması her zaman o hükümden beklenen amacın ortaya çıkmasına hizmet etmeyebilir. İşte böylece lafzen uygulanabilir olmakla birlikte bir hukuk normunun somut olaya uygulandığında hakkın kötüye kullanılması niteliği taşınması halinde hukuk düzeni bu duruma cevaz vermeyecek; TMK 2/2'nin düzeltici fonksiyonu devreye girerek o kuralın somut olaya uygulanmasının önüne geçecektir³⁰.

Kanaatimizce, her ne kadar 7226 sayılı Kanun gm 1'de açıkça ibraz sürelerinin uzayacağı kabul edilse de, bu düzenlemenin çektiki ibraz süreleri bakımından da geçerli olduğu benimsendiğinde, aşağıda izah edeceğimiz üzere, kanun koyucunun hükmü ihdas ederken güttüğü “hak koruma” amacının tam aksine, pek çok hak kaybı yaşanacak, hakkaniyete aykırı sonuçlar doğacak, ticari hayatta deyim yerindeyse tam bir “kaos” ortamı oluşacaktır. Bu nedenle anılan kanunun çektiki ibraz süreleri bakımından uygulanmayacağı ve önüne gelecek somut bir uyuşmazlıkta hakimın TMK 2/2'nin düzeltici fonksiyonundan faydalanmak suretiyle 7226 sayılı Kanun gm 1'in uygulanmasından imtina ederek, ÇekK'nın halihazırda benimsemiş olduğu sistemin kabulüyle uyuşmazlığı çözmesi gerekecektir. Bu görüşe dayanak teşkil edecek gerekçeleri aşağıdaki şekilde sıralamamız mümkündür:

i. Türkiye’de çekle yapılan ödemelerin piyasa işleyişinde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Örneğin 2019 yılında toplamda 916.397.000.-TL tutarlı 16.872.177 adet çek bankalara ibraz edilmiştir³¹. Ülkemizde ilk koronavirüs vakasının görüldüğü 2020 yılının Mart ayından itibaren bu rakam, Mart ayı için 1.470.276 adet; Nisan ayı için ise 1.178.093 adet ve ibraz edilen çeklerin toplam tutarı 159.866.000.-TL olmuştur. Çekle yapılan ödemelerin bu denli

²⁹ O. Gökhan Antalya ve Murat Topuz, *Medeni Hukuk Giriş Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri*, 3. Baskı, Seçkin Kitabevi, 2019, s. 336,380; Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*, 22. Bası, Vedat Kitabevi, 2016, N. 244.

³⁰ İşte böyle hallerde bu hükmün uygulanması hakkaniyete aykırı ve adaletsiz bir neticenin ortaya çıkmasına sebep olacak ise ortada bir örtülü boşluk bulunduğu kabul edilir, Antalya ve Topuz, s. 380, 506, 536, 546. Örtülü boşluk hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Antalya ve Topuz, s. 326, 334.

³¹ <https://www.riskmerkezi.org/Content/Upload/istatistikraporlar/ekler/2294/Bankalara_Ibraz_Edilen_ve_Karsiliksiz_Islemi_Yapilan_Cek_Bilgileri_-_Nisan_2020.pdf> Erişim Tarihi 31.5.2020.

büyük rakamlara ulaşması karşısında çek hukukuna ilişkin sistemin hukuki güvenlik içerisinde işlemesi gerektiği izahından varestedir. Buna karşılık 7226 sayılı Kanun gm 1'in yarattığı tereddütler kambiyo senetlerinin ve özellikle çekin haiz olduğu hukuki güvenliği ciddi ölçüde zedelemektedir.

Bu tereddüt çek ilişkisinin bütün tarafları bakımından bu süreçte hukuken nasıl hareket edilmesi gerektiğine ilişkin birçok soru işareti ortaya çıkarmaktadır. Hamiller bakımından 13.03.2020 ile 15.06.2020 tarihleri arasında ellerinde bulunan çekleri bankaya ibraz edip edemeyecekleri; muhatap bankalar bakımından ise bu çeklere ilişkin ödeme yahut karşılığın tamamen yahut kısmen bulunmaması halinde karşılıksızdır işlemi yapılmasının mümkün olup olmayacağı bunlardan ilk akla gelenlerdir.

ii. Çekteki ibraz sürelerinin durduğunu ve bu süre zarfında çeklerin bankalara ibrazının yasaklandığını ifade eden görüşe dayanak teşkil eden ÇekK gm 3/5 ele alındığında görülmektedir ki hükümde üzerinde yazılı düzenlenme tarihinden önce çekin bankaya ibrazının “geçersiz olacağı” düzenlenmektedir. Kanun koyucu, 31.12.2021 tarihine kadar ileri düzenlenme tarihli çekleri hukuken tanımakta fakat bu çeklerin üzerinde yazılı düzenlenme tarihinden önce ibrazını açıkça menetmektedir. 7226 sayılı Kanun gm 1 ise lafzının karşısında ruhuyla yorumlandığında çekin bankaya ibrazını yasaklayan bir hüküm olarak görülememektedir³².

iii. 7226 sayılı Kanun'un getiriliş amacı yargı alanındaki hak kayıplarının önlenmesidir. Doktrinde burada esas korunmak istenen tarafın alacaklı yani çek hukuku bakımından çek hamili olduğu ileri sürülmektedir. Zira çek hamilleri 65 yaşın üstü yahut kronik hastalığı bulunması nedeniyle sokağa çıkma yasağına tabi bir kimse olabileceği gibi salt genel sağlığın korunması amacıyla sokağa çıkmamayı da tercih edebilir. İşte bu sebeplerle çekini 13.3.2020 ile 15.06.2020 tarihleri arasında bankaya ibraz edemeyen hamiller korunmak istenmiştir.

Bize göre 7226 sayılı Kanun ile ibraz sürelerinin uzadığı sonucuna varılırsa bizatihi bu amaç akamete uğrayacaktır. Bir kere çek hamillerinin, çekte ibrazı yasaklayan açık bir düzenlemenin yokluğunda, üç aylık bir süre boyunca çek ibraz edemeyeceklerini kabul etmek, bu kişiler açısından çok ciddi ekonomik kayıplara yol açacaktır. Bu durum 7226 sayılı Kanun gm 1 ile hedeflenen hak kayıplarının önlenmesi amacına tamamen zıttır. Ayrıca

³² Aynı yönde bkz. Aydın (n 24); Dural (n 24).

bu yorum ile 7226 sayılı Kanun gm 1 “hak sahibi” hamile değil; borçlu düzenleyene avantaj sağlanmaktadır. Muhatap bankanın çek bedelini hamile ödemeyip banka yedinde tutması suretiyle düzenleyene, faiz başta olmak üzere hiçbir maliyete katlanmadan adeta üç aylık bir kredi imkânı sağlanmış olmaktadır. Ayrıca vurgulanmalıdır ki aşağıda ele alacağımız üzere TTK 810 hükmü mücbir sebep dolayısıyla çeklerini bankaya ibraz imkânı bulunmayan hamilleri zaten korumakta, pandemi sürecinde hak kaybına uğramalarını garanti altına almaktadır.

7226 sayılı Kanun gm 1’in uygulanmasıyla çek ibraz sürelerinin 15.6.2020’ye ötelendiğini kabul eden görüş benimsenirse, sürelerin durduğu aralıkta yapılan ibrazlar da geçersiz olacağından kanunun amacına ters düşen bir başka sonuç daha karşımıza çıkacak, çeklerini bu zaman aralığında bankaya ibraz eden hamiller ibrazın geçersiz olduğu ve 16.6.2020 itibariyle çeklerini tekrar ibraz etmeleri gerektiği iddiasıyla karşılaşacaktır. Çek ödemelerinin ülke çapında 15.6.2020’ye kadar durdurulması, çekle yapılan ödemelerin boyutu dikkate alındığında piyasanın büyük bir krizle karşı karşıya gelmesine sebep olabilir³³. Ayrıca çeklerini şu an ibraz etmeyip veya edemeyip, 16.6.2020’de itibaren ibraz edecek hamillerin, ibraz süresinin dolduğu savunmasıyla karşılaşmaları da olasıdır. Tüm bu hallerde hamilin, kanun koyucunun amacının aksine, kullanımı çekin ibrazına bağlı olan haklarını da kaybedeceği açıktır.

Bununla beraber mevcut uygulamada ibraz edilen çeklerin ödendiği gözlemlenmektedir. Hatta Türkiye Bankalar Birliği³⁴ koronavirüs (COVID-19) salgınının istihdam, üretim, ticaret ve ödeme sistemine olası etkilerini en az düzeyde tutmak amacıyla uygulamaya alınan “Ekonomik İstikrar Kalkanı” tedbirlerinin sağlıklı olarak işleme ve ekonomik faaliyetin desteklenmesi için kurumsal ve ticari müşterilere, pandemi sürecinde ödenecek çekleri de içine alır şekilde çek ödeme destek kredisi hizmetini devreye sokmuştur³⁵.

iv. TTK, çeki görüldüğünde ödenmek üzere düzenlenmiş ve çekte

³³ Sarıkaya (n 24).

³⁴ Çek Ödeme Destek Kredisi ve Kredi Desteği Hakkında Kamuoyu Duyurusu, <https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7656/TBB_KD_270320.pdf> Erişim Tarihi 11.06.2020.

³⁵ Bu hususa isabetle işaret eden görüş için bkz. Remzi Tamer Pekdinçer ve Abdüssamet Yılmaz ‘7226 Sayılı Kanun Geçici 1. Maddesinin Çek Uygulamasına Etkisi Üzerine Bir İnceleme’ (Lexpera Blog, 5.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/7226-sayili-kanunun-cek-uygulamasina-etkisi/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

vadeye cevaz vermemiştir. 7226 sayılı Kanun gm 1'in çekte ibraz sürelerini ötedediği ve bu süre zarfında ibrazı da yasakladığı kabulünde örneğin ibraz süresinin bitmesine bir gün kalmış olan çekler bakımından bu süre 15.06.2020 tarihinden itibaren on beş gün daha uzamış sayılacak, böylelikle adeta çekte üç buçuk aylık ek bir vade tanınmış olacaktır ki çekte kısa ibraz süreleri öngörmüş olan kanun koyucunun böyle bir sonucu murad ettiğini söylemek mümkün değildir.

Karşı çıktığımız görüşün bir diğer sakıncası da aynı düzenlenme tarihine sahip olan çekler bakımından iki farklı zaman diliminde ibrazın mümkün olması sebebiyle hukuki güvenliğin sarsılmasıdır. Örneğin 11.03.2020 düzenlenme tarihli iki çekten biri 12.03.2020 tarihinde ibraz edildiğinde karşılığı varsa ödenebilecek; 13.03.2020 tarihinde aynı çekin ibrazı halinde ise hamil yaklaşık üç ay daha beklemek zorunda kalacaktır. Aynı hukuki rejime tabi olan çeklerde böylesi bir fark yaratılarak bir hamilin alacak hakkına uğramasının ötelenmesinin de hakkaniyetle bağdaşmayacağı açıktır.

v. İbraz süresi bir ve üç ay olan çekler bakımından ise uygulamada karşılaşılabilecek olan bir başka sorun durma süresinin bitimine on altı gün ve daha fazla bir süre kalmışsa çekin hangi andan itibaren ibraz edilebileceğinin tespitinde karşılaşılan güçluktur. 7226 sayılı Kanun gm 1, durma süresinin başladığı tarih itibariyle, bitimine on beş gün ve daha az kalmış olan sürelerin, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere on beş gün uzamış sayılacağını düzenlemektedir. Hükmün mefhum-u muhalifinden bitimine on altı gün ve daha fazla kalması durumunda, kalan sürenin uygulanacağı sonucu çıkmaktadır. O halde 13.03.2020 itibariyle ibraz süresinin bitimine on altı gün veya daha fazla kalan çeklerin hangi sürede ibraz edilebileceği sorunu doğmaktadır. Nitekim hukukumuzda bir ayın otuz güne eşit olduğu sonucunu veren açık bir düzenleme mevcut değildir³⁶. Buradaki hesaplama sorunu, çeklerin üç aya yakın bir süre ibraz edilememesinin yarattığı kaosu daha da derinleştirmektedir.

vi. Son olarak ifade etmemiz gerekir ki, kabulümüzce şu anki mevcut hukuki düzende çekte ibraz yaşağı bulunmamakla birlikte, 22/03/2020 tarihli ve 31076 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2279 sayılı Cumhurbaşkanı

³⁶ Belirtmek gerekir ki buna en yakın düzenleme Türk Borçlar Kanunu ("TBK") 92/I-4'teki "Yarım aydan on beş günlük süre anlaşılır." hükmü; ancak görüldüğü üzere hüküm bir ay değil yarım ayı düzenlemektedir.

Kararı³⁷ ile icra ve iflas takiplerinin durdurulmasına karar verildiğinden, çekin karşılıksız çıkması durumunda düzenleyen ve başvuru borçlularına karşı icra takibi yapılması mümkün olmayacaktır.

III. KORONAVİRÜS SALGININ MÜCBİR SEBEP NİTELİĞİ VE TTK 811'İN UYGULANABİLİRLİĞİ

A. Mücbir Sebep Kavramı

Mücbir sebepler başlığını taşıyan TTK 811/1 uyarınca “*kanunen belirli olan süreler içinde çekin ibrazı veya protesto edilmesi veya buna denk bir belirlenimin yapılması, bir devletin mevzuatı veya herhangi bir mücbir sebep gibi aşılması imkânsız bir engel nedeniyle gerçekleştirilememişse, bu işlemler için belirli olan süreler uzar.*”

Hükmün koronavirüs salgını süresince çeklerini bankalara ibraz edemeyen hamiller bakımından uygulama alanı bulup bulamayacağı yahut hangi şartlar altında uygulanacağı açıklığa kavuşturulması gerekli bir husustur. Böylelikle 7226 sayılı Kanun gm 1 ile getirilen düzenlemenin çekte ibraz süreleri bakımından herhangi bir farklılık arz etmediğine ilişkin kabulümüzü takiben 13.03.2020 ila 15.06.2020 tarihleri arasında koronavirüs (COVID-19) salgını sebebiyle çekini bankalara ibraz edemeyen hamillerin durumu da açıklığa kavuşmuş olacaktır.

Mücbir sebep, doktrinde önceden öngörülemeden öngörülse de engellenemeyen ve borçlunun borcunu ifasını imkânsızlaştıran harici bir olay olarak tanımlanmaktadır³⁸. Burada sözü edilen imkânsızlık ile teknik anlamda borcun ifasını sürekli mahiyette değil, geçici nitelik taşısa dahi zamanında ifa edilmesini kaçınılmaz şekilde engelleyen bir hal kastedilmektedir³⁹. Geçici imkânsızlık, borcun zamanında ifasını engellemekle birlikte borcu sona erdirmemekte, mücbir sebep ortadan kalktığında ifa yükümlülüğü devam

³⁷ İcra ve İflas Takiplerinin Durdurulması Hakkında Karar, Karar Sayısı 2279, Kabul Tarihi 21.3.2020, RG 22.3.2020/31076.

³⁸ Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, 1993, s. 539; Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C I, 16. Baskı, Vedat Kitabevi, 2018, s. 408. Ş. Barış Özçelik, “Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sebeplerle Borcun İfa Edilmemesi ve Mücbir Sebep Kayıtları” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009, s. 108.

³⁹ Özçelik, Tez, s. 109. Mücbir sebebin borcun sürekli imkânsızlaşmasına sebep olabileceği gibi geçici imkânsızlığa da yol açabileceği yönünde bkz. O. Gökhan Antalya, s. 278.

etmektedir⁴⁰.

Mücbir sebep, objektif nitelikte oluşu itibarıyla beklenmeyen (fevkalade) hal kavramından farklılık gösterir. Diğer bir ifade ile mücbir sebep aynı olgunun aynı durumda bulunan herkes bakımından beklenmedik oluşu; kişiye bağlı olmayıp sübjektif nitelik arz etmemesidir⁴¹. Bu sebeple bir olay veya olgunun mücbir sebep teşkil edebilmesi için objektif olarak öngörülemez yahut önlenemeyen nitelik taşıması gerekir. TTK 811/5 de hamilin veya çeki ibraz etmekle, protesto çekmekle ya da aynı nitelikte bir belirlemeyi yaptırmakla görevlendirdiği kişinin, sadece kendileriyle ilgili olguların mücbir sebep sayılamayacağını düzenleyerek bu hususu vurgulamaktadır.

Yukarıda yapılan tüm açıklamalar göstermektedir ki bir olay veya olgunun başlı başına mücbir sebep olarak nitelendirilmesi mümkün olmayıp, somut olayın koşulları göz önüne alınarak aynı durumda bulunanlar bakımından objektif bir ifa engelinin söz konusu olup olmadığının tespiti gereklidir⁴².

B. Koronavirüs Salgınının Bir Mücbir Sebep Olup Olmadığı

Koronavirüs salgınının başlı başına bir mücbir sebep teşkil edip etmediği doktrinde iki farklı görüş ekseninde savunulmuştur. Bir görüşe göre, 20 yaş altı, 65 yaş üstü ve kronik rahatsızlığı bulunan kişiler bakımından genel bir sokağa çıkma yasağı bulunduğundan bu kapsamdaki hamiller bakımından mücbir sebebin varlığı kuşkusuzdur⁴³. Öte yandan her ne kadar herkes için geçerli genel bir sokağa çıkma yasağı söz konusu olmasa ve finansal piyasalar normal şekilde işlemeye devam etse dahi görsel ve işitsel medyada yer alan yoğun evde kalma çağrıları sonucu bireylerin hem kendi hem aile bireyleri hem de toplum sağlığı kaygısıyla sokağa çıkmama yönünde aksiyon almaları

⁴⁰ Aynı yönde ve mücbir sebebe ilişkin ayrıntılı bir çalışma olarak bkz. Hale Şahin, Mücbir Sebep Nedeniyle Borcun İfa Edilmemesi, Yetkin Yayınları, 2020, s. 41.

⁴¹ Antalya, s. 440; Şahin, s. 37-38.

⁴² Özçelik, mücbir sebebin varlığının tespiti için, sözleşmenin niteliği, kuruluş tarihi, risk yapısı, olayın etkilerinin ne ölçüde bertaraf edilebilir olduğu ve hatta borçlunun tacir sıfatını haiz olup olmadığı gibi hususların önem taşıdığını ifade etmektedir, Ş. Barış Özçelik, 'COVID-19 Salgını Çerçevesinde Alınan Önlemlerin Sözleşme Hukuku ve Mücbir Sebep Kavramı Açısından Değerlendirilmesi' (Lexpera Blog, 20.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/covid-19-salgini-cercevesinde-alinan-onlemlerin-sozlesme-hukuku-ve-mucbir-sebep-kavrami-acisindan-degerlendirilmesi/>> Erişim Tarihi 31.5.2020. Basiretli tacir ilkesi açısından bkz. Sinan Sarıkaya ve Gökhan Bakar, 'Basiretli Tacir İlkesi Işığında Koronavirüs (COVID-19) Salgınının Sözleşmelerdeki Ceza Koşuluna Etkisi' (Lexpera Blog, 17.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/basiretli-tacir-ilkesi-isiginda-koronavirus-covid-19-salgininin-sozlesmelerdeki-ceza-kosuluna-etkisi/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

⁴³ Pekdiğer ve Yılmaz, (n 35).

gayet normal karşılanmalı ve salgın bu kişiler bakımından da mücbir sebep sayılmalıdır⁴⁴.

Diğer görüş taraflarına göre ise, koronavirüs salgınının kategorik olarak mücbir sebep sayılması mümkün değildir⁴⁵. Zira devletin sokağa çıkmasına idari düzenlemeler ile kısıtlama getirdiği 20 yaş altı, 65 yaş üstü ve kronik hastalığı bulunan kişiler bir kenara bırakılırsa, genel mahiyette bir sokağa çıkma yasağı söz konusu olmadığından ve ekonomik düzen, normal akışında ilerlediğinden, herkes için çekin ibrazını engelleyici genel bir durum söz konusu olmamaktadır. Böylece, koronavirüs salgınının varlığı tek başına mücbir sebep nitelendirmesi yapılmasına yetmeyecektir.

Buna karşılık, 21.3.2020 tarihli İçişleri Bakanlığı genelgesi ile sokağa çıkma yasağına tabi tutulan 20 yaş altı; 65 yaş ve üzeri ile bağışıklık sistemi düşük ve kronik akciğer hastalığı, astım, KOAH, kalp/damar hastalığı, böbrek, hipertansiyon ve karaciğer hastalığı olanlar ile bağışıklık sistemini bozan ilaçları kullanan hamiller bakımından durum değerlendirilmelidir⁴⁶. Bir görüş sokağa çıkma yasağına tabi kimseler bakımından dahi salgının mücbir sebep olarak nitelendirilmemesi gerektiğini; çünkü çekin bankaya ibrazı için hamilin şahsen başvurmasının şart olmayıp, bu konuda bir temsilci tayin etmesinin mümkün olduğunu ileri sürmektedir⁴⁷.

C. Değerlendirme ve Görüşümüz

Kanaatimizce, mücbir sebebin kabulü için ibraz imkânının tamamen ortadan kalkması arayan bu yorum isabetli değildir. Zira, mücbir sebep sonucu ifanın sürekli imkansızlaşması şart olmayıp, önemli ölçüde güçleşmiş olması yeterlidir⁴⁸. Nitekim doktrinde de mücbir sebebin “*makul ölçüler içinde büyük bir dikkatle bertaraf edilmeyen engel*” olarak tanımlandığı

⁴⁴ Dural (n 24).

⁴⁵ Aydın (n 24); Sarıkaya (n 24); Özçelik (n 42).

⁴⁶ 20 Yaş Altı kişilere ilişkin sokağa çıkma yasağı Genelgesi için bkz 03.04.2020 tarihli ve 6235 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi, <https://www.icisleri.gov.tr/sehir-giriscikis-tebirleri-ve-yas-sinirlamasi> (Erişim Tarihi 11.6.2020); 65 Yaş ve Üstü ile Kronik Rahatsızlığı Olanlara Sokağa Çıkma Yasağı Genelgesi için bkz. 22.03.2020 tarihli ve 5762 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi, <https://www.icisleri.gov.tr/65-yas-ve-ustu-ile-kronik-rahatsizligi-olanlara-sokaga-cikma-yasagi-genelgesi> (Erişim Tarihi 11.6.2020).

⁴⁷ Bu görüş için bkz. Aydın (n 24).

⁴⁸ Özçelik, Tez, s. 110.

görölmektedir⁴⁹. Aksi yorumun kabulü halinde çok güç de olsa ifa imkânının bulunduğu hallerde mücbir sebebin söz konusu olamayacağı yorumu yapılır ki bu durumda mücbir sebep kavramının içeriği son derece dar yorumlanmak gerekir. Bu nedenle hiçbir çek hamili bakımından koronavirüs salgının mücbir sebep niteliği taşımadığını söylemek isabetli olmayacaktır.

Öte yandan salgının tüm çek hamillerinin borç ifasını eşit derecede güçleştirdiği de söylenemeyeceğinden kategorik olarak bütün çek hamilleri bakımından mücbir sebep teşkil etmesi mümkün gözükmemektedir. Bu noktada bir ayırım yapmak zarureti hasıl olmaktadır: 65 yaş ve üzeri ile bağışıklık sistemi düşük ve kronik akciğer hastalığı, astım, KOAH, kalp/damar hastalığı, böbrek, hipertansiyon ve karaciğer hastalığı olanlar ile bağışıklık sistemini bozan ilaçları kullanan kişilerin sokağa çıkması İçişleri Bakanlığı'nın Genelgesi ile kısıtlanmıştır. Bu kişiler için getirilen sokağa çıkma yasağı, çek ibrazını *önemli ölçüde güçleştiren bir engel* olduğu; diğer bir anlatımla çek ibrazının önünde aşılması güç bir engel teşkil ettiği kabul edilmelidir⁵⁰. Sokağa çıkma yasağı kapsamındaki kişilerin bir temsilci tayin edebilmesi veya tahsil cirosu yapabilmesi imkânından hareketle mücbir sebebin gerçekleşmeyeceği düşüncesi isabetli değildir. Sokağa kısıtlaması ile amaçlanan bireylerin başka bireyler ile temasının engellenerek salgın hastalığın yayılma hızının azaltılmasıdır. Hal böyle iken salgın hastalık koşullarında risk altında bulunan kimsenin dışarıdan bir kimse ile temas etmek zorunda bırakılması ve böyle bir imkânın varlığının mücbir sebebi engellediği yorumu hakkaniyetle bağdaşmayacaktır⁵¹. Tüm bu gerekçelerle sokağa çıkması İçişleri Bakanlığı genelgesi ile yasaklanan bireyler bakımından mücbir sebebin mevcut olduğu kanaatini taşımaktayız.

Koronavirüs salgını kendisi bakımından mücbir sebep teşkil eden kimseler bakımından TTK 811 hükmü uygulama alanı bulacaktır. Böylece, mücbir sebep nedeniyle çek ibrazı mümkün olamayacağından TTK'da ibraz için öngörölmüş bulunan on gün, bir ay ve üç aylık süreler uzayacaktır.

⁴⁹ Kınacıoğlu, s. 205 ve dn 383'de anılan yazarlar.

⁵⁰ Sarıkaya (n 24). Sokağa çıkma yasağının mücbir sebep olduğu yönünde bkz. Mahmut Coşkun, Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak, 3. Baskı, Seçkin Kitabevi, 2016, s. 595; Gönen Eriş, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, Seçkin Kitabevi, 2014, s. 933.

⁵¹ Sarıkaya (n 24)

Doktrinde *Dural* ve akabinde *Gündoğdu/Cantürk*, bu halde TTK 811'in uygulanmayacağını zira 7226 sayılı Kanun gm 1'in TTK karşısında özel hüküm niteliği taşıdığını ifade etmektedir. Dolayısıyla TTK 811/3'te düzenlenen mücbir sebebin ortadan kalkmasından sonra çekin gecikmeksizin ibrazı hükmü uygulanmayacaktır. Ayrıca 7226 sayılı Kanun gm 1, "bildirim" de dahil olmak üzere "bir hakkın kullanımına ilişkin" tüm süreleri durdurduğundan, TTK 811/2 ve 4'teki ihbar külfeti de ortadan kalkacaktır⁵². Bu dönemde, 7226 sayılı Kanun gm 1 ile öngörülen süreler içerisinde çek bankaya ibraz edilebilecek, salgının bu süreler geçtikten sonra sona ermemesi halinde ise TTK 811 uygulanacaktır.

Kanaatimizce gerek 7226 sayılı Kanun'la düzenlenen 30.3.2020 ila 15.06.2020 tarihleri arasında gerekse bu tarih sonrasında, her somut olay özelinde yapılan değerlendirme ile mücbir sebep altındaki hamiller bakımından TTK 811 uygulama alanı bulacaktır. Daha önce ifade ettiğimiz üzere 7226 sayılı Kanun gm 1'in sözü ve özü birlikte ele alındığında, çekteki ibraz sürelerine herhangi bir etkisi bulunmadığı, anılan dönemde ibrazı yasaklamadığı ve ibraz sürelerini ötelemediği kabul edilmelidir. Bu durum, 7226 sayılı Kanun gm 1'de vurgulanan hak kayıplarının önlenmesi amacına aykırılık teşkil etmemektedir zira bu halde dahi hamilin haklarını koruyacak hukuki mekanizma TTK 811'dir⁵³. 7226 sayılı gm 1'in çek ibraz sürelerine herhangi bir etkisi bulunmadığından, mücbir sebebin varlığı devam ettiği müddetçe TTK 811 dolayısıyla ibraz süreleri uzayacaktır. Bu bağlamda sokağa çıkma yasağı devam ettiği müddetçe, yasağa tabi hamillerin TTK 811 dolayısıyla mücbir sebebe dayanabilmeleri mümkündür. TTK 811/5 uyarınca mücbir sebep halinin kişisel sebeplere dayandırılmayacağı açıkça ifade edildiğinden, sokağa çıkma yasağına tabi olmayan hamiller bakımından ise, genel geçer bir tespit yapmak yerine her somut olay bazında⁵⁴ değerlendirme yapmak doğru olacaktır. Ancak burada mücbir sebebin sıkı şartlarının

⁵² Dural (n 24); Gündoğdu ve Cantürk, s. 2093-2094.

⁵³ Uygulamada mevcut hüküm dayanak gösterilmek suretiyle salgın döneminde ibraz edilen çeklere mücbir sebep dolayısıyla işlem yapılmamıştır şerhi düşüldüğü, karşılığın tamamen yahut kısmen olmamasına karşın karşılıksız işlemi yapılmadığı gözlemlenmektedir. İfade etmek gerekir ki böyle bir işlem hukuki altyapıdan yoksundur. Zira TTK 811 mücbir sebebi düzenleyen değil hamil bakımından ele almakta; hamilin mücbir sebep dolayısıyla ibrazı gerçekleştirememesi halinde hak kaybına uğramasını engellemekte ve bu doğrultuda süreleri uzatmaktadır. Aynı yönde bkz. Sarıkaya (n 24); Gündoğdu ve Cantürk, s. 2093.

⁵⁴ Mücbir sebep değerlendirmesine etki eden pek çok sebepten biri olarak basiretli tacir ilkesinin, tacirler açısından mücbir sebebe dayanma olanağını ortan kaldırmayacağı yönünde bkz. Sarıkaya ve Bakar (n 42).

gerçekleşmesi sokağa çıkma yasağına tabi kimselere nazaran çok daha düşük bir ihtimaldir.

Bildirim yükümlülüğü (ihbar külfeti), mücbir sebebin ortaya çıkması durumunda sözleşmenin karşı tarafının bu durumu olabildiğince erken öğrenmesine yönelik menfaatine hizmet etmektedir⁵⁵. Mücbir sebebin karşı tarafa bildirimini sebebin ortaya çıkması için bir ön şart değildir. Doktrinde aksi yönde görüşler olsa da⁵⁶ bizim de iştirak ettiğimiz görüş uyarınca, bildirim yükümünün yerine getirilmemiş olması mücbir sebebin ileri sürülmesine mani olmayıp yalnızca bu halde karşı tarafın uğradığı zararları tazmin borcu doğurur⁵⁷. Nitekim TTK 811/2 de TTK 723'e atıf yapılmak suretiyle bu husus tasdik edilmektedir. İhbar zorunluğunu öngören TTK 723/7 bu yükümlülüğe aykırı hareket eden kimsenin başvuru hakkını kaybetmeyeceğini; yalnızca ihmalden doğan zarardan sorumlu olacağını açık hükme bağlamaktadır.

Burada işaret etmek gerekir ki hamile bir külfet yükleyeceği gerekçe gösterilerek 7226 sayılı Kanun'un ihbar yükümünü tamamen ortadan kaldırdığı yönündeki yorumlar isabetli değildir⁵⁸. TTK 811 çeke ilişkin özel bir hüküm olduğundan öncelikle uygulanır. TTK 811/2'ye göre hamilin mücbir sebebi cirantasına ihbar etmesi ve bu hususu çeke veya alonja kaydedip, bunun altını, yerini ve tarihini yazarak imzalaması gerekir. TTK 811/2-ilk cümle ihbarın yapılmasından bahsetmiş ancak nasıl yapılacağı hususunda sessiz kalmıştır. TTK 811/2-ikinci cümle ise TTK 723'e atıf yaparak bu hükmün ihbara da uygulanacağını belirtmektedir. TTK 723/5'e göre ihbar noter aracılığıyla veya sadece senedin iadesi⁵⁹ yoluyla yapılabilir. Senedin iadesi yolunun kullanılması mücbir sebebin niteliği gereği mümkün değildir⁶⁰. Öyleyse takip ettiğimiz bu silsile uyarınca bir an için TTK 811/2 gereğince yapılacak mücbir sebep ihbarının da noter aracılığıyla yapılması gerektiği düşünülebilir. Oysa böyle bir zorunluluktan bahsetmek mümkün değildir. Sokağa çıkma yasağı şeklinde tezahür eden mücbir sebepte hamilin ihbar için notere gitme zorunluluğundan ve hatta imkânından bahsedilemez. Bu halde hamilin ispata elverişli herhangi

⁵⁵ Özçelik, Tez, s. 110.

⁵⁶ Eriş, s. 934; Dural (n 24).

⁵⁷ Özçelik, Tez, s. 112; Bozgeyik, s. 144; Coşkun, s. 596.

⁵⁸ Dolayısıyla *Dural* tarafından dile getirilen mücbir sebebin *ipso iure* ortaya çıkmayacağı ve ihbar yükümü yerine getirilmediği takdirde hamilin başvuru hakkını kaybedeceği yönündeki görüşe iştirak edemiyoruz, Dural (n 24).

⁵⁹ TTK 723/5'te kullanılan "poliçenin iadesi" kavramından ne anlaşılması gerektiği ve mehzaz hükümlerle olan farklılık açısından bkz. Poroy ve Tekinalp, N. 346.

⁶⁰ Bozgeyik, s. 144.

bir şekilde ve fakat “gecikmeksizin” ihbarda bulunması halinde TTK 811’in sağladığı imkânlardan yararlandırılması hakkaniyete uygun olacaktır.

IV. SONUÇ

Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin yargı alanında ortaya çıkaracağı olumsuzlukları gidermek saikiyle kanun koyucu tarafından 7226 sayılı Kanun yürürlüğe konmuş, Kanun’un Geçici 1. Maddesi, yargı alanında hak kayıplarının önlenmesi amacıyla bir hakkın doğumu, kullanılması ve sona ermesine ilişkin tüm sürelerin 30.4.2020 tarihine kadar duracağı ifade edilmiştir. Çalışmamıza dayanak teşkil eden problem ise çekte yer alan ibraz sürelerinin 7226 sayılı Kanun’un kapsamı dahilinde olup olmadığıdır.

Doktrinde çekte ibraz sürelerinin 7226 sayılı Kanun’un kapsamı dahilinde olduğunu, kanun koyucu tarafından ibraz süreleri ötelendiğinden 13.3.2020 ile 15.6.2020 tarihleri arasında çek ibrazının dahi olanaklı olmadığını savunan yazarlar bulunmaktadır. Oysa çek, hızlı ve güvenli bir ödeme aracı olarak piyasada en çok kullanılan kambiyo senedir. Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin ülke ekonomilerine verdiği zarar göz önüne alındığında, 7226 sayılı Kanun gm 1 kapsamında çekte ibraz sürelerinin durduğunun kabulü, anılan süreçte hamillerin üç ayı aşkın bir süre boyunca alacaklarını elde etmelerine mani olacak ve kanunun amacına tamamen aykırı bir durum doğuracaktır.

İbrazın yaklaşık olarak üç buçuk ay süreyle yasaklanması ile TTK ile çekin vadesiz olması ve bir ödeme aracı olması niteliğinden sapılarak düzenleyene adeta haksız bir öteleme sağlanmış olacaktır. Bu halde “hak sahibi” hamil değil, düzenleyen ve başvuru borçluları korunmuş olacaktır. Ayrıca uygulama bakımından ibraz süresi bir ay olan ve 13.3.2020 itibariyle ibraz süresi işlemeye başlamış olan çeklerin ibrazı için ne kadar bir sürenin kaldığını tespit etmekle karşılaşılabilecek güçlüklerle karşılaşılabilecektir.

Tüm bu nedenlerle *kanaatimizce* hüküm her ne kadar ibraz sürelerini ve hak düşürücü süreleri duracak olan sürelerden saysa da çekte yer alan ibraz süreleri 7226 sayılı Kanun’un kapsamı dışındadır. Zira hükmün amaçsal olarak yorumlanması neticesinde hakkaniyete aykırı neticeler ortaya çıkacağından hakimin önüne gelen bir uyuşmazlıkta TMK 2’nin düzeltici fonksiyonunu devreye sokarak 7226 sayılı Kanun gm 1 yerine çek ibrazına ilişkin TTK ve ÇekK hükümlerini uygulayarak uyuşmazlığı çözmesi gerekmektedir.

İbraz sürelerinin 7226 sayılı Kanun kapsamında olmadığını kabul ettiğimizde hamillerin çeklerini mücbir sebep dolayısıyla bankaya ibraz edememeleri durumunda onları hak kaybına uğramaktan koruyucu mekanizma

ise TTK 811'dir. Koronavirüs pandemisi kategorik olarak bir mücbir sebep olmasa da sokağa çıkma yasağına tabi hamiller için ibraz önemli ölçüde güçleştirdiğinden anılan yasak kalkıncaya kadar TTK 811 dolayısıyla ibraz süreleri uzayacaktır. Bu halde hamil TTK 811/2 uyarınca mücbir sebebin varlığını ihbar edecek, mücbir sebebin ortadan kalkmasından sonra ise çeki gecikmeksizin ödeme amacıyla ibraz edecektir.

BİBLİYOGRAFYA

- Aydın A, 'COVID-19 Salgını ve 7226 Sayılı Kanunun Geçici 1. Maddesi Çekten Kaynaklanan Hukuki Sorumluluğun Şartlarını Değiştirmiş midir?' (Lexpera Blog, 27.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/covid-19-salgini-ve-7226-sayili-kanunun-gecici-1-maddesi-ckekten-kaynaklanan-hukuki-sorumlulukun-sartlarini-degistirmis-midir/#fnref4>> Erişim Tarihi 31.5.2020.
- Antalya OG ve Topuz M, Medeni Hukuk Giriş Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri, 3. Baskı, Seçkin Kitabevi 2019.
- Antalya OG, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Borçların İfası Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları C III, Legal Yayıncılık 2017.
- Bahtiyar M, Kıymetli Evrak Hukuku, 17. Baskı, Beta Yayınları 2019 (Kıymetli Evrak).
- Bahtiyar M, "Küresel Salgının Ülkemizde Ticaret Hukukuna İlişkin Bazı Etkileri", 2020, I(1), Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Pencere Dergisi, s. 54-57 (Salgın).
- Coşkun M, Hukuki ve Cezai Yönleriyle Kıymetli Evrak, 3. Baskı, Seçkin Kitabevi 2016.
- Bozgeyik H, Poliçede Müracaat Hakkı, Seçkin Kitabevi 2003.
- Deynekli A, '7226 Sayılı Kanunla Yapılan Düzenlemenin Sürelere Etkisi Yönünden Değerlendirme' (e-uyar.com, 1.4.2020) <<https://app.e-uyar.com/blog/index/478d6362-2806-49be-a6c2-89976b382794>> Erişim Tarihi 31.5.2020.
- Dural HA, 'COVID-19 Salgını Nedeniyle Yürürlüğe Giren 7226 Sayılı Kanun'un Geçici 1. Maddesinin Çek Açısından Sonuçları' (Lexpera Blog, 9.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/covid-19-salgini-nedeniyle-7226-sayili-kanunun-cek-acisindan-sonuclari/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

- Eriş G, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, Seçkin Kitabevi 2014.
- Gündoğdu G ve Cantürk CB, “Koronavirüs Salgının (Covid 19) Çekin İbrazı ve Ödenmesine Etkisi”, 2020, 18(209), Legal Hukuk Dergisi, s. 2073-2098.
- İmregün O, Kıymetli Evrak Hukuku, Filiz Kitabevi 2007.
- İnan N, “İstirdat Davasında İsbat Yükü Çekin İktisadi Niteliği”, 1969, 5(1), BATİDER, s. 88-97.
- Karayaçm Y, Ticaret Hukuku III Ticari Senetler Kambiyo Senetleri, 4. Baskı, Sevinç Matbaası 1970.
- Kendigelen A, Çek Hukuku, 5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2019.
- Kendigelen A ve Kırca İ, Kıymetli Evrak Hukuku, On İki Levha Yayıncılık 2019.
- Kınacıoğlu N, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Nobel, 1999.
- Narbay Ş, “Çekte İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan Yer Kavramına De Lege Lata ve De Lege Ferenda Çözüm Önerileri” Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan C. 1, Beta 2003, s. 793-821.
- Oğuzman K ve Barlas N, Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar, 22. Bası, Vedat Kitabevi 2016.
- Oğuzman K ve Öz T, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C I, 16. Baskı, Vedat Kitabevi 2018.
- Özçelik ŞB, ‘COVID-19 Salgını Çerçevesinde Alınan Önlemlerin Sözleşme Hukuku ve Mücbir Sebep Kavramı Açısından Değerlendirilmesi’ (Lexpera Blog, 20.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/covid-19-salgini-cercevesinde-alinan-onlemlerin-sozlesme-hukuku-ve-mucbir-sebep-kavrami-acisinden-degerlendirilmesi/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.
- Özçelik ŞB, “Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sebeplerle Borcun İfa Edilmemesi ve Mücbir Sebep Kayıtları” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009 (Tez).
- Öztan F, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Turhan Kitabevi 1997.
- Paslı A, ‘COVID-19 Salgınının Çek Hukukuna Etkisi: Güncel Koşullar Sürerken Çek İbrazı Mümkün Müdür?’ (Ticaret Kanunu.Net, 31.3.2020) <<http://www.ticaretkanunu.net/ali-pasli-covid-19-salgininin-cek-hukukuna-etkisi-guncel-kosullar-surerken-cek-ibrazi-mumkun-mudur/>>

Erişim Tarihi 31.5.2020.

Paslı A, 'Ek Açıklama: Çeklerin Pandemi Süresince İbrazının Devamına İlişkin Güncel Uygulamanın Eleştirisi' (Ticaret Kanunu.Net, 6.4.2020) <<http://www.ticaretkanunu.net/ali-pasli-ceklerin-pandemi-suresince-ibrazinin-devamina-iliskin-guncel-uygulamanin-elestirisi/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

Pekdiñer RT ve Yılmaz A, '7226 Sayılı Kanun Geçici 1. Maddesinin Çek Uygulamasına Etkisi Üzerine Bir İnceleme' (Lexpera Blog, 5.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/7226-sayili-kanunun-cek-uygulamasina-etkisi/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

Poroy R ve Tekinalp Ü, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları 6728 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanununun Yorumu ile, 22. Baskı, Vedat Kitabevi 2018.

Pulaşlı H, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 7. Baskı, Adalet Yayınevi 2019.

Reisoğlu S, Çek Hukuku, 2011.

Sarıkaya S, '7226 Sayılı Kanun'un Geçici 1. Maddesinin Çeklerin İbrazı ve Karşılıksız Çek Suçuna Etkisi' (Lexpera Blog, 2.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/7226-sayili-kanunun-ceklerin-ibrazi-ve-karsiliksiz-cek-sucuna-etkisi/#fnref10>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

Sarıkaya S ve Bakar G, 'Basiretli Tacir İlkesi Işığında Koronavirüs (COVID-19) Salgınının Sözleşmelerdeki Ceza Koşuluna Etkisi' (Lexpera Blog, 17.4.2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/basiretli-tacir-ilkesi-isiginda-koronavirus-covid-19-salgininin-sozlesmelerdeki-ceza-kosuluna-etkisi>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

Şahin H, Mücbir Sebep Nedeniyle Borcun İfa Edilmemesi, Yetkin Yayınları 2020.

Tekinay SS, Akman S, Burcuoğlu H ve Altop A, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Filiz Kitabevi 1993.

Ulusoy E, 'Koronavirüs salgını çeki nasıl etkiler?' (TicaretKanunu.Net, 5.4.2020) <<http://www.ticaretkanunu.net/erol-ulusoy-koronavirus-salgini-cki-nasil-etkiler/>> Erişim Tarihi 31.5.2020.

Ülgen H, Helvacı M, Kaya, A ve Nomer Ertan, NF, Kıymetli Evrak Hukuku, 12. Baskı, Vedat Kitabevi 2019.